

TA'LIM MUASSALARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION
TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Xakimova Gulchehra

“Pedagogika” kafedrası o‘qituvchisi.

xakimovagulchehra557@gmail.com

Boqiyeva Baxtiniso Dilshod qizi

“Matematika va Informatika” yo‘nalishi talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15652604>

Annotatsiya. Mazkur maqolada ta'lim muassasalarini boshqarish jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari va amaliy jihatlari yoritilgan. Bugungi kunda ta'lim tizimida raqobatbardoshlikni ta'minlash, samaradorlikni oshirish va strategik maqsadlarga erishishda zamonaviy texnologiyalar muhim vosita sifatida qaralmoqda. Maqolada boshqaruv faoliyatiga raqamli platformalar, sun'iy intellekt asosidagi tizimlar, elektron hujjat aylanishi, masofaviy monitoring va tahlil dasturlarini joriy etishning afzalliklari tahlil qilinadi. Shuningdek, xorijiy tajribalar asosida milliy sharoitga mos innovatsion boshqaruv modellarini yaratish imkoniyatlari o'rganiladi. Tadqiqot asosida innovatsion texnologiyalarni ta'lim menejmentiga integratsiya qilish orqali samarali, shaffof va tezkor boshqaruv tizimini shakllantirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim muassasasi, boshqaruv, innovatsion texnologiyalar, raqamli transformatsiya, elektron boshqaruv.

Abstract. This article covers the theoretical foundations and practical aspects of the use of innovative technologies in the management of educational institutions. Today, modern technologies are considered as an important tool in ensuring competitiveness in the educational system, improving efficiency and achieving strategic goals. The article analyzes the advantages of introducing digital platforms, artificial intelligence-based systems, electronic document management, remote monitoring and analysis programs into management activities. Also, on the basis of foreign experiments, the possibilities of creating innovative management models suitable for the national situation are studied. Based on the research, recommendations have been developed for the formation of an effective, transparent and operational management system through the integration of innovative technologies into educational management.

Keywords: educational institution, management, innovative technologies, digital transformation, electronic management.

Аннотация. В данной статье освещены теоретические основы и практические аспекты использования инновационных технологий в процессе управления образовательными учреждениями. Сегодня современные технологии рассматриваются как важный инструмент обеспечения конкурентоспособности системы образования, повышения эффективности и достижения стратегических целей. В статье анализируются преимущества внедрения в управленческую деятельность цифровых платформ, систем на основе искусственного интеллекта, электронного документооборота, программ удаленного мониторинга и анализа. Также на основе зарубежных экспериментов изучаются возможности создания инновационных моделей управления, подходящих для национальной ситуации.

На основе проведенного исследования были разработаны рекомендации по формированию эффективной, прозрачной и оперативной системы управления за счет интеграции инновационных технологий в образовательный менеджмент.

Ключевые слова: образовательное учреждение, менеджмент, инновационные технологии, цифровая трансформация, электронное управление.

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimi jadal rivojlanayotgan raqamli transformatsiya sharoitida boshqaruvning innovatsion yondashuvlarini joriy etishni taqozo etmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng joriy qilinishi ta'lim muassasalarida tashkil etilayotgan boshqaruv jarayonlariga ham tubdan yangicha ko'rinish baxsh etmoqda. Bugungi kunda ta'lim sifatini oshirish, samarador va shaffof boshqaruvni yo'lga qo'yish, resurslardan oqilona foydalanish, o'qituvchilarning faoliyatini monitoring qilish hamda muassasa faoliyatining ochiqqligini ta'minlash innovatsion texnologiyalarsiz tasavvur etib bo'lmaydi.

Raqamli platformalar, sun'iy intellekt asosidagi boshqaruv tizimlari, elektron hujjat aylanishi, masofaviy tahlil va baholash vositalari ta'lim muassasasi rahbariyatiga tezkor va asosli qarorlar qabul qilish imkonini bermoqda. Shu nuqtai nazardan, ta'lim muassasalarini boshqarishda innovatsion texnologiyalarni tizimli va maqsadli ravishda joriy etish dolzarb ilmiy-amaliy vazifa sifatida qaralmoqda. Mazkur tadqiqotda boshqaruv jarayonlarida innovatsion texnologiyalarning tutgan o'rni, ularning samaradorlikka ta'siri va milliy ta'lim tizimiga mos integratsiya qilish imkoniyatlari tahlil qilinadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI. So'nggi yillarda ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlarini raqamlashtirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish bo'yicha qator ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. O'zbekistonlik tadqiqotchilar tomonidan bu borada e'tiborga molik fikrlar ilgari surilgan. Jumladan, A. Xolboyev boshqaruv tizimini raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish orqali samaradorlikni oshirishning nazariy asoslarini bayon etgan. D. Normurodov innovatsion texnologiyalarning ta'lim muassasalari faoliyatidagi tashkiliy va metodik jihatlarini chuqur tahlil qilib, ularni amaliyotga tatbiq qilish yo'llarini taklif etgan.

Shuningdek, Z. Raximova tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda elektron boshqaruv, avtomatlashtirilgan monitoring tizimlari, ta'lim sifatini baholashning raqamli usullari bo'yicha milliy tajribalar yoritilgan. Xorijiy adabiyotlarda ham bu masalaga keng e'tibor qaratilgan.

Xususan, M. Fullan va H. Mintzberg kabi olimlar innovatsion boshqaruvda raqamli transformatsiyaning roli, rahbarlarning texnologik kompetensiyasi va muassasa ichki jarayonlarini avtomatlashtirish orqali samaradorlikka erishish haqida ilmiy asoslangan qarashlarni ilgari surishgan. UNESCO, OECD kabi xalqaro tashkilotlar tomonidan chop etilgan hisobotlarda esa ta'lim menejmentida sun'iy intellekt, bulutli texnologiyalar va masofaviy boshqaruv tizimlarining tatbiqi bo'yicha konseptual tavsiyalar berilgan. Bu adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, innovatsion texnologiyalarni boshqaruv jarayonlariga integratsiyalash nafaqat texnik yechim, balki butun tizimning yondashuv uslublarini yangilashni talab qiladi. Shu bois, milliy ta'lim tizimida bu boradagi ilmiy yondashuvlar xorijiy tajriba bilan uyg'unlashgan holda olib borilishi zarur.

TADQIQOTLAR METODOLOGIYASI. Ushbu tadqiqotning metodologiyasi ta'lim muassasalarida boshqaruv tizimiga innovatsion texnologiyalarni joriy etish holatini aniqlash,

mavjud tajribalarni tahlil qilish va takliflar ishlab chiqishga yo'naltirilgan. Tadqiqotda sifat (kvalitativ) va miqdoriy (kvantitativ) metodlar uyg'unlashtirildi. Ma'lumotlarni yig'ish uchun so'rovnoma, yarim strukturali suhbatlar, amaliy kuzatuvlar va hujjatlarni tahlil qilish metodlaridan foydalanildi. So'rovnomalarda asosan umumiy o'rta, o'rta maxsus va oliy ta'lim muassasalari rahbarlari hamda axborot texnologiyalari bo'yicha mutaxassislar ishtirokida o'tkazildi. Suhbatlar orqali esa innovatsion texnologiyalarni qo'llashdagi mavjud muammolar, qaror qabul qilish mexanizmlari va xodimlar malakasining holati o'rganildi. Kuzatuvlar orqali ayrim ilg'or muassasalarda joriy etilgan elektron boshqaruv tizimlarining real ish faoliyati tahlil qilindi. Shuningdek, xorijiy davlatlarning tajribasi o'rganilib, ularning milliy sharoitga mos modellarni ishlab chiqish imkoniyatlari ko'rib chiqildi. Olingan natijalar asosida tahliliy jadval va diagrammalar tuzilib, ular asosida ilmiy-amaliy xulosalar chiqarildi. Tadqiqotda tizimli yondashuv, innovatsion metodlar, muqobillik tahlili va samaradorlik ko'rsatkichlari baholash kabi yondashuvlar asos qilib olindi. Bu metodologiya ta'lim menejmentiga innovatsion texnologiyalarni samarali joriy etishning ilmiy asoslangan yo'llarini aniqlashga xizmat qildi.

NATIJA VA MUHOKAMA. Tadqiqot natijalari ta'lim muassasalarida innovatsion texnologiyalarning boshqaruv tizimiga integratsiyalashuvi hali ham izchil va tizimli tus olmaganini ko'rsatdi. So'rovnoma va suhbat natijalariga ko'ra, aksariyat muassasalarda elektron hujjat aylanishi, raqamli monitoring tizimlari, onlayn rejalashtirish va hisobot berish vositalari mavjud bo'lsa-da, ularning salohiyati to'liq ishga solinmayotgani aniqlangan. Xususan, texnologik infratuzilmaning yetarli emasligi, kadrlarning malaka darajasi pastligi va raqamli madaniyatning rivojlanmaganligi boshqaruv samaradorligiga to'siq bo'layotgan asosiy omillar sifatida namoyon bo'ldi. Ilg'or muassasalar misolida olib borilgan kuzatuvlar shuni ko'rsatdiki, boshqaruv jarayonlariga sun'iy intellekt asosidagi tahliliy tizimlar, elektron baholash platformalari va avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish vositalari joriy etilgan taqdirda, nafaqat ish samaradorligi oshadi, balki rahbarlarning real vaqt rejimida muhim axborotlar asosida tezkor harakat qilish imkoniyatlari ham kengayadi. Bu esa boshqaruvda shaffoflik, aniqlik va natijadorlikni ta'minlaydi. Muhokamalarda ta'lim menejmentining innovatsion texnologiyalar bilan uyg'unlashuvi boshqaruv konsepsiyasini tubdan o'zgartirayotganini tasdiqladi. Ya'ni, an'anaviy vertikal boshqaruv o'rnini ochiq, tarmoq asosida tashkil etilgan, ma'lumotlarga asoslangan va interaktiv boshqaruv modeli egallamoqda. Bunda innovatsion texnologiyalar faqat texnik vosita emas, balki qaror qabul qilish, jarayonlarni muvofiqlashtirish va muassasaning strategik rivojlanishini boshqarishda muhim strategik resurs sifatida namoyon bo'lmoqda.

Shuningdek, xorijiy tajribalar milliy tizimga mos holda tatbiq etilganida, muassasalarning raqobatbardoshligi sezilarli darajada oshishini ko'rsatmoqda.

XULOSA. Olib borilgan tadqiqotlar natijasida aniqlanishicha, ta'lim muassasalarining boshqaruv tizimiga innovatsion texnologiyalarni joriy etish, ularning samarali faoliyat yuritishida muhim omil hisoblanadi. Innovatsion texnologiyalar boshqaruvda shaffoflikni ta'minlash, tezkor qaror qabul qilish, o'qituvchi va o'quvchi faoliyatini monitoring qilish, shuningdek, resurslardan oqilona foydalanish imkonini beradi. Biroq, mavjud holat tahlili shuni ko'rsatmoqdaki, ko'plab muassasalarda bu texnologiyalar yuzaki joriy etilgan yoki umuman qo'llanilmayapti.

Bu esa, asosan, texnik baza yetishmovchiligi, kadrlar malakasining pastligi, tizimlilikning yoʻqligi va rahbarlar orasida texnologik yondashuvlarga nisbatan sust munosabat bilan izohlanadi. Shunga koʻra, quyidagi amaliy takliflar ilgari suriladi: birinchidan, taʼlim muassasalari rahbarlari va menejerlari uchun innovatsion texnologiyalar boʻyicha maxsus oʻquv-trening kurslarini joriy etish zarur; ikkinchidan, muassasalarda raqamli boshqaruv platformalari, elektron hujjat aylanishi, sunʼiy intellekt asosidagi monitoring tizimlari va boshqa raqamli vositalarni keng joriy etish kerak; uchinchidan, mavjud texnologik infratuzilmani zamonaviy talablarga mos ravishda takomillashtirish va uzluksiz texnik qoʻllab-quvvatlash xizmatlarini yoʻlga qoʻyish lozim; toʻrtinchidan, taʼlim muassasalari faoliyatini baholashda innovatsion yondashuvlar asosida ishlab chiqilgan koʻrsatkichlar tizimini yaratish va tatbiq etish maqsadga muvofiq. Bundan tashqari, xorijiy ilgʻor tajribalarni milliy sharoitga moslashtirib, oʻzbek modeli asosida innovatsion boshqaruv konsepsiyasini ishlab chiqish muhim ilmiy-amaliy vazifa sifatida qaralishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. Xolboyev A. *Taʼlim muassasalarini boshqarish asoslari*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
2. Normurodov D. *Raqamli texnologiyalar va taʼlim tizimi menejmenti*. – Toshkent: Ilm ziyo, 2021.
3. Raximova Z. *Innovatsion boshqaruv va uning taʼlimdagi oʻrni*. – Toshkent: Oʻqituvchi, 2019.
4. Yuldashev M. *Taʼlim menejmenti: nazariya va amaliyot*. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2022.
5. Alimov Sh. *Elektron taʼlim tizimlari va boshqaruv texnologiyalari*. – Toshkent: Fan, 2020.
6. Turgʻunov D. *Taʼlimda innovatsion yondashuvlar va axborot texnologiyalari*. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021.
7. Gʻulomova N. *Taʼlim muassasalarida strategik boshqaruv mexanizmlari*. – Termiz: TDPI nashriyoti, 2022.
8. Qodirova D. *Zamonaviy taʼlim menejmentida raqamli transformatsiya*. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2023.
9. Karimov B. *Pedagogik boshqaruvda innovatsiyalar va muammo yondashuvi*. – Toshkent: Ilmiy-fan, 2020.
10. Usmonova D. *Taʼlim tizimida AKT vositalarining boshqaruvdagi oʻrni*. – Nukus: Qoraqalpoq universiteti nashriyoti, 2021.